

Paaqqinnittarfik Puilasunnguit
Gerth Egedep Aqqutaaa B 1066
3940 Paamiut

22. december 2023

All. nr./brevnr.:
2023-900-0001-11
Sull./sagsbeh.: LR/kl

Paaqqinniffimmi Puilasunnguani misissuineq

1. Aallaqqaasiut

Inatsisartut Ombudsmandiannit misissuiartortut siumut nalunaarutigeriikkamik paaqqinnittarfik Puilasunnguit Paamiuniittoq ulluni 15. aamma 16. maj 2023-mi misissuiffigivaat. Misissuineq taanna Ombudsmandeqarfiup ataatsimut sulineranut ilaatillugu ingerlanneqarpoq, taamaalillunilu naammagitaalliumik aalajangersimasumik tunngaveqarani misissuinerulluni.

Misissuinerup inatsiseqarnikkut tunngavia pillugu paasissutissat nalunaarusiamut ilanngussamiittut innersuussutigakka.

Misissuiartortut tassaapput immikkut siunnersorti Lili Rasmussen, fuldmægtigi Lene Knüppel aamma oqalutsi Gerda Kreutzmann.

Misissuinermi eqqartorneqartut ilaannaat nalunaarusiami matumani ilanngunneqarput.

Puilasunnguit aamma Kommuneqarfik Sermersooq (matuma kingorna kommuni) nalunaarusiaagallartoq pillugu oqaaseqaammik saqqummiussinissamut periarfissinneqarsimapput.

Kommunimit oqaaseqaatinik e-mailikkut 28. november 2023 allakkallu ilanngunneqarsimasut 2. november 2023-meersut tiguakka. Oqaaseqaatit pisariaqartortai nalunaarusiamut ilanngussorneqarput.

2. Misissuinerup piareersarneqarnera ingerlanneqarneralu

Puilasunnguit misissuiartussamaarnermik oqarasuaatikkut 4. januar 2023-mi kalerrinneqarpoq, misissuinerlu pillugu paasissutissat amerlanerusut allakkatigut

26. januar 2023-meersutigut tigullugit. Puilasunnguaq tamatumunnga atatillugu qinnuigaara sulisut, najugaqartut ilaquataasullu tamaasa misissuissamaarnermik misissuiartortunillu oqaloqateqarnissaminut periarfissaqarnerannik ilisimateqqullugit.

Kommuni misissuiartussamaarnermik 26. januar 2023-meersukkut ilisimatineqarpoq. Ingerlatsiviup misissuinerup ilaani erseqqinnerusumik isumaqatigiisutigitineqartuni peqataasinnaanera tamatumunnga peqatigitillugu neqeroorutigaa, ingerlatsivillu qinnuigaara tamanna kissaatigiguniuk tamatumunnga ilisimateqqullunga. Ingerlatsivimmiit tamatumunnga atatillugu tusagaqanngilanga.

Paaqqinnittarfik najugaqartullu pillugit allakkatigut paasissutissat assigiinngitsut misissuineq sioqqullugu Puilasunnguaniit tiguakka.

Puilasunnguani pisortaqatigiit sinniisaat tassaasut pisortaq, taassumalu tullersortaa oqaloqatigineqarput. Taakkua saniatigut misissuiartortitanit sulisut marluk ataasiakkaarlugit oqaloqatigineqarput, aamma najugaqartut marluk ilaquataasullu marluk oqaloqatigineqarlutik.

Puilasunnguup initai misissuiartortunit aammattaq misissorneqarput.

3. Puilasunnguit pillugu ataatsimut oqaatigisassat.

Puilasunnguit utoqqaat illorivaat Kommuneqarfik Sermersuumi Paamiuniittoq.

Puilasunnguit quleriinni marluusuni immikkoortorta qarfinnut marlunnut avinneqarsimavoq. Paaqqinnittarfik aamma puigortunngortunullu immikkoortorta qarfik. Najugaqartunut 22-nut inissaqarpoq, immikkoortorta qarfiit immikkut tamarmik 11-t inissaqarlutik. Isumaanikuusimagaluarpoq illumi najugaqartut 24-unissaat, kisiannili eqqarsaatigineqanngitsoorsimammat immikkoortortat immikkut allaffeqarnissaat, immikkoortorta qarfinni ineeqqat ilaat taamatut atornerqarput. Misissuinerup nalaani najugaqartut 18-iupput, oqilisaassinermilu ineqartinneqartoq ataaseq.

Illu tamakkerlugu sulisut 40-t missaanniipput. Aalajangersimasumik atorfillit paarlattaasartullu. Ukiumut kingullermut sanilliullugu paarlattaasartut amerlanerupput. Sulisut ilinniarsimasut qulerluinnaapput sinneri ilinniarsimasuungitsut. Immikkoortorta qarfiit tamarmik immikkut sulisunut ataqatigiissaarisogarlutik. Maannakkut paaqqinnittarfiup immikkoortortaani sulisunut ataqatigiissaarisutut atorfik inuttassarsiugaalluni. 1.april 2023-miillu sulisunut ataqatigiissaarisogarallarlutik. Aamma Puilasunnguit isumaginninnikkut imaluunniit peqqinnissap tungaatigut ilisimasalimmik inuttassarsiuussipput.

Tassunga ilanngullugu angerlarsimaffimmi ikiortaasarnermut aqqissuussaq Puilasunnguit tigummivaat tamannalu pisortap tullersortaanit ingerlanneqarluni. Innuttaasut 48-t angerlarsimaffimmi ikiortinit 5-nit sullinneqarput.

4. Ombudsmandip pingaarnerusutigut naliliinera

Pingaarnerusutigut paasisara unaavoq, najugaqartut aamma sulisut misissuiffiginerinit oqaloqatigineqartut annerusumik minnerusumilluunniit Puilasunnguani innerminnik naammagisimaarinnittuusut.

Aamma paasisara unaavoq, sulisussaaleqineq, tassunga ilanngullugit sulisut ilinniarsimasut assigiinngitsutigut unammilligassaqaqartartut. Tamanna aamma najugaqartunik, sulisunik aamma ilaqutaasunik misissuisut oqaloqateqarnerannit erserpoq.

Aammattaaq paasisara unaavoq immikkoortorta qarfinni isersimaartarfiit najoruminartuunerat, sofaqarlutik igalaallu saavini naasoqarlunilu qulleqarpoq. Isersimaartarfiit torsuusallu angerlarsimaffippalaarnerulersinniarlugit iikkani assialersortoqarsinnaagaluarluni maannakkut assialersuutinut nipititikkanut paarlaallugit.

Nalunaarusiaagallartoq una tunngavigalugu kommunimit oqaatigineqarpoq assit sinissaannik assinillu pisiortortoqarsimasoq assialersuutinut nipititakkanut taartissanik.

Angalaartinneqarnermi takulertorneqarsinnaavoq najugaqartut iikkaminni assiliaqannginnerat. Pisortaqaatigiinnit oqaatigineqarpoq siusinnerusukkut pisorta-

qatigiiusimasut ajornartitsisimasut najugaqartut iikkanik putoorisinnaanerannut. Maannakkulli pisortaqatigiit isumaqarput ineeqqat najugaqartut angerlarsimaffigigaat, aammalu najugaqartut assiliaatiminnik iikkanut nivinngaasinnaasut. Uannulli ersarigani najugaqartut tamarmik paasitineqarsimanersut iikkaminni assilissanik nivinngaasinnaanerminnik nalunaarfigineqarlutik.

Naggataatigullu paasisara unaavoq, pisortaqatigiinnit Puilasunnguit ingerlanneqarnerat peqataaffigilluarneqartoq aammalu ilisimaaralugit najugaqartunut, sulisunut ilaqutaasunullu unamminartut sulissutigisarnerini.

Pissutsit arlallit oqaaseqaateqarnissannut pissutissaqalersippaanga. Taakku tuliuttumi imm. 5-imiit 14-imut allaaserineqarput.

5. Pissaanermik atuineq pilugu inatsit

Paasisara unaavoq, pisortaqatigiinnit nalinginnaasumik eqqumaffigineqartoq aamma ukkatarineqartoq Isumaginninnermi suliassaqarfimmi pissaanermik atuineq pillugu Inatsisartut inatsisaat nr. 8, 20. juni 2022-meersoq (matuma kingorna pissaanermik atuineq pillugu inatsit). Pisortaqatigiinnit oqaatigineqarpoq pisortaqatigiit ulluinnarni sulinnermi ilisimasanik sulisunut ingerlatitseqqisartut. Tamanna pisarpoq assersuutigalugu nalunaarutiginninnermi immersugassat immersornerini aamma nassiunneqarnerini, eqqiluisaarnermut atattillugu pissaanermik atuinermi siumut akuersissuteqaqqaartoqarnissaanik piomasaaqatit, aamma matunut ammaatinut immikkut ittunut ikkussinnginnermi kommunalbestyrelsip akuersissuteqaateqaqqaarnissaani.

Tamanna pillugu uparuaatissaqartinneqalinngilanga.

Illuatungaanili upaaruaatissaqarpunga ataani oqaatigineqartuni.

5.1. Pissaanermik atuineq pillugu inatsimmi aamma pissaanermik atuinermi malittarisassanik tunniussineq

5.1.1. Puilasunnguanit paasissutissiineq

Puillasunnguit qinnuigaara najugaqartunut pissaanermik atuisarnej pillugu tunaartarisassat uannut nassiuteqqullugit. Pissaanermik atuisarnej pillugu allaaserisamik kommunimit suliarineqarsimasumik tigusaqarpunga. Puillasunnguani najugaqartut pillugit pissaanermik atuisarnej pillugu tunaartarineqartunik tigusaqanngilanga.

Misissuinermit pisortaqatigiinnit oqaatigineqarpoq, pissaanermik atuisarnej pillugu inatsit sulisut atorfinitsinneqarneranni tunniunneqarnej ajortoq. Pisortaqatigiinnit oqaatigineqarpoq mappi assigiinngitsunik paasissutissanik imalik sulisunit tamanit tigorianaq pigineqartoq. Pisortaqatigiinnit nalornissutigineqarpoq pissaanermik atuisarnej pillugu inatsit akornaniinnersoq.

Pisortaqatigiinnit oqaatigineqarpoq, pissaanermik atuisarnej pillugu inatsit sulisunut pikkorissaassutigineqarsimasoq. Pisortaqatigiinnit oqaatigineqarpoq, pisortaqatigiit sulisullu annerujartuinnartumik ilisimasaqarfigileriarthoraat pissaanermik atuneq suunersoq, aammalu tamanna pillugu ataavartumik eqqartuisarlutik. Nalornisoortoqartillugu sulisunit periarfissaavoq pisortaqatigiinnut aperisoqarsinnaalluni. Pisortaqatigiit nalorsooruteqartillutik, pisortaqatigiinniit kommunip puiguttortunut ataqatigiissaarisua imaluunniit fagcheffi aperineqartarput.

Misissuiartortut sulisunik oqaloqateqarneranni sulisumit ataatsimit oqaatigineqarpoq, sulisut pissaanermik atuneq pillugu inatsimmik eqqaasinneqartartut, kisiannili immersugassat immersornissaannut piffissaqartoqarnej ajortoq sulisussaaleqinerup kingunerisaanik ulapippallaarnej pissutigalugu.

Sulisup allap oqatigivaa, arlaleriarluni pissaanermik atuisarnej pillugu inatsit pikkorissarfigisimallugu isumaqarlunilu tamatumunnga atatillugu inatsit tiginukuullugu. Kommunip puiguttortunut ataqatigiissaarisuanit ingerlanneqartumik kingullermik pikkorissarnej pivoq februar 2023-mi. Aamma sulisumit oqaatigineqarpoq pissaanermik atuinermut atatillugu nammineq qitiusumik inissisimasuulluni, tassa imaappoq, suleqatini ikiortarpei pissaanermik atuneq pillugu inatsit pillugu apeqqutissaqarpata, tassani ilaatinneqarlutik nalunaarutiginninnermit immersugassat pillugit apeqqutit. Sulisup oqaatigivaa

malugisarlugu pisortaqatigiinnit aamma sulisunit pissaanermik atuineq pillugu inatsit eqqumaffigineqartoq aamma inatsit ilikkariartoritsik.

5.1.2. Pissaanermik atuineq pillugu inatsit – assilineqarneranik tunniussineq aamma ilitsersuineq

Pissaanermik atuineq pillugu inatsimmi periarfissaavoq najugaqartunut pissaanermik atuisinnaaneq, taanna nalimmassarneqarsimavoq pissaanermik atuineq pillugu inatsimmi. Ilimananngilaq Puilasumi najugaqartut tamarmik pissaanermik atuineq pillugu inatsimmi inunnut taaneqartunut ilaatinneqarneri. Pissaanermik atuineq pillugu inatsisip ilaani ilaapput inuit 18-ileereersimasut aamma annertuumik ataavartumik tarnikkut pisinnaasakillisimasut utoqqarnillu paaqqinnittarfinni najugaqartut. Tamanna ersersinneqarpoq pissaanermik atuineq pillugu inatsimmi § 32-mi.

Pissaanermik atuineq pillugu inatsimmi § 2, imm. 1-imi ersersinneqarpoq, pissaanermik atuineq qaqtuguinnaq atorineqartassaaq aamma isumassuinnermut inunnillu perorsaanermik ikiuunnermut taarsiullugu atorineqanngisaannassasoq.

Pissaanermik atuineq pillugu inatsimmi § 1, imm. 1-imi ersersinneqarpoq, paaqqinnittarfinni pissaanermik atuineq pillugu inatsimmut attuumassuteqartut sulisut tamarmik tunineqassapput pissaanermik atuineq pillugu inatsisip assilineqarneranik aamma imarisaa pillugu ilitsersorneqassasut. Taamatullu aamma sulisut tamanna uppernarsarlugu atsiorfingissagaat.

Pissaanermik atuineq pillugu inatsimmi § 2-mi oqaaseqaatertaanit ersersinneqarpoq, siunertaasoq sulisoq malittarisassat atorineqarnissaannut paasininnerulissasoq. Aamma sulisoq ilitsorneqassaaq malittarisassat atorineqarnissaannut, taamaalilluni sulisoq utoqqarnut paaqqinnittarfiit ataasiakkaat pillugit malittarisassaannik qanoq atuisoqassanersoq pasinnissammat.

Aamma ersersinneqarpoq pisortaq imaluunniit taassuma tullersortaata akisussaaffigivaa malittarisassat pillugit ilitsersuinnermut akisussaasuuneq aqutsisumiippoq imaluunniit taassuma tullersortaaniilluni. Aqutsisup tullersortaataluunniit ilitsersuinissamik pisussaaffiup sulisunut allanut tunniussisinnaanera akornutissaqanngilaq.

5.1.3. Uanga naliliinera

Uanga naliliivunga pisortaqatigiinnit ilisimaneqanngitsoq pissaanermik atuineq pillugu inatsisip assilineqarnera sulisunut tunniunneqartussaataammat, aamma sulisoq tigusaqarsimanermik aamma ilitersorneqarsimanermik uppersaalluni atsiortussaammat.

Allappara pisortaqatigiinnit pissaanermik atuineq pillugu sulisunut pikkorissartitsineq ingerlassimagaat. Tamanna ajunngitsutut isumaqarfigivara. Aamma ajunngitsumik isumaqarfigivara pisortaqatigiit ataavartumik sulisunut pissaanermik atuineq pillugu malittarisassat eqqaasitsissutigisarmatigit.

Nalunaarusiaagallartoq una tunngavigalugu kommunimit oqaatigineqarpoq Puilasunnguani pisortaqatigiit suliuniummik aallartitsisimapput, qulakkeerinnillutik pissaanermik atuisarneq pillugu inatsisip assilineqarneranik sulisunut tunniussinikkut, tignerani atsiortitsillutik aamma inatsisip imaanik ilitersorneqarlutik.

Tassunga atatillugu kommunimit oqaatigineqarpoq Suliffeqarnermut Isumaginninnermullu Ingerlatsivik quppersagaaraliorsimasoq Puilasunnguani pissaanermik atuisarnermi malittarisassaliorluni, inatsimmilu tunngaviusumik periuitsit pillugit pisut titartaganngorlugit oqaluttuartumik.

Ima paasivara, kommunip Puilasunnguanilu pisortaqatigiit siunissami qulakkeerinninniartut pissaanermik atuisarneq pillugu inatsisip sulisunut tamanut tunniunneqartarnissaanik, sulisut tamarmik inatsisip imaanik ilitersorneqartarssasut kiisalu tamanna atsiorfigalugu.

Kommunip oqaaseqaataa tusaatissatut tiguara allatullu iliuuseqaqqissanngilanga.

5.2. Najugaqartussanik toqqaasarneq

5.2.1. Puilasunnguanit paasissutissat

Misissuinermi pisortaqatigiinnit oqaatigineqarpoq utoqqarnut neqeroorutit kommunip tulleriissaarisartui aqqutigalugit pisartut. Puilasunnguit utoqqarnut neqeroorutinut tulleriissaarisartunit paasitinneqartarput innuttaasumut

neqeroorfiginnittoqartillugu. Tamatumalu kingornatigut Puilasunnguit tulleriiaarisartullu isumaqatigiissutigisarpaat qaqugu isertertoqarsinnaanera.

Tassunga atatillugu pisortaqatigiit ilisimatitsissutigivaat najugaqartoq puigortunngoriartulersoq, oqilisaavigineqarluni ikiorsiiffigineqartoq. Pisortaqatigiit imatut paasivakka, najugaqartinneqarnerani aammalu tulleriissaarisartut kissaateqarnerat malillugu najugaqartoq oqaloqatigineqarsimasoq Puilasunnguanut inissinneqavilluni nuussinnaanera pillugu. Paasivara najugaqartoq aallaaqqammut nuunnissaminik kissaateqarsimanngitsoq. Pisortaqatigiit najugaqartoq ullut arlallit atorlugit oqatigisarsimavaat, ilaatigullu paasisimagullu najugaqartup sammisassaqtitsinermi suna nuannarigaa. Pisortaqatigiit imatut paasivakka, naggataatigut najugaqartoq Puilasunnguanut iserternissaminut atsiarluni akuersisimasoq.

5.2.2. Najugaqarfimmut akuersissimanngitsumik nuutitsineq

Pissaanermik atuineq pillugu inatsit malillugu najugaqarfinni akuersissuteqaqqaarani tigutinnerit, tassunga ilanngullugit utoqqaat paaqqinnittarfiinut tigutinnissaa kommunimi angerlarsimaffigisami kommunalbestyrelsip Ilaqutareeqarnermut Naalakkersuisunut innersuussutigisinnaavaa. Tamanna ersersinneqarpoq pissaanermik atuineq pillugu inatsimmi §§ 36-mi aamma 37-mi.

Pissaanermik atuineq pillugu inatsit imaqarpoq aalajangersakkanik najugaqarfinni akuersissuteqaqqaarani tigutinnissat pillugit, nuukkumanani pinaasertat imaluunniit nammineerluni paasitinneqarnerminik akuersissuteqarsinnaanngippat. Piumasaqaatit pissaanermik atuineq pillugu inatsimmi takuneqarsinnaapput, aamma imaqartut inatsisitigut isumannaatsuutitsinissaq pillugu tunuliaqusiisunik, soorlu Isumaginninnermut Naammagittaalliuteqarfimmut, pisiariillisakkamik eqqartuussivikkoortumik misiliisitsissinnaaneq aamma kommunalbestyrelsip eqqartuussissuserisulerneqarnissami akiliisussaatitaanera aamma isumagissallugu inuk nuukkumanngitsoq nammineq aalajangiisinnaannginneq pissutigalugu akisussaasussamik ivertitsivigissallugu.

5.2.3. Uanga naliliinera

Suliami taaneqartumi nalileruminaatsippara qanorpiaq suliami pisoqarsimanersoq, tassunga ilaanngullugu najugaqartup Puilasunnguanut pisinneqarneranut a-

tatillugu. Uannut ersarinngilaq najugaqartoq nammineersinnaanersoq Puilasunnguanut ilisimatinneqarnikkut akuersilluni nuunnissaminut. Najugaqartup taasuma nuutinneqarnerani apeqqut allamik iliuuseqarfigeqqinngilara.

5.3. Pulaartoqartarnermi killilersuinerit

5.3.1. Puilasunnguanit paasissutissat

Pisortaqtigiinnit oqaatigineqarpoq najugaqartut pulaartoqarsinnaanerannik killilersuisoqanngitsoq. Najugaqartut angerlarsimaffigamikku kissaatigigunikku pulaartoqarsinnaapput.

Peqatigitilluguli pisortaqtigiinnit pisimasoq oqaluttuarineqarpoq, pulaartoq aalaakoortoq sulisunit qinnuigineqarsimasoq aneqqusaalluni silattorunilu uteqqisinnaasoq. Aamma sulisut misiginikuuaat pisarialersimanera politiit ikiortigalugit pulaartoq ingerlaqqusariaqarlugu, pineqartoq nillialluni oqalorjuuteqarsimammat tujorminarlunilu sulisunut najugaqartunullu. Pisortaqtigiinnit aamma oqaatigineqarpoq pisimasoq sulisunit najugaqartut ilaannut aappaasoq ingerlaqqusariaqarsimallugu taanna aappaasoq aalakoormat aapparminullu tujormisitsisimaluni, najugaqartorlu nammineerluni oqalussinnaanani.

Aamma takuneqarsinnaavoq tikilluaqqusinermi atuagaaraq nutaanngitsoq, ilaattigut neriffiup nalaani nal. 17-18-ip akornani pulaartoqarnissaa sulisunit kissaatigineqanngitsoq najugaqartut eqqissillutik nerisinnaaniassammata. Aamma takuneqarsinnaavoq nal. 21-miit eqqissisoqartarnissaa kissaatigineqartoq najugaqartut allat eqqarsaatigalugit.

5.3.2. Pulaartoqarsinnaatitaaneq

Puilasunnguani najugaqartut ineeraat pineqartut taakkua namminerisamittut angerlarsimaffiisut atuupput. Taamaattumillu oqartussaasoq innutaasunut aatsaat aalajangiisinnaasoq inatsisiliornermi pissaanermik tigummiqartumit taamaaliornissamut piginnaatitsissummik peqaruni. Inatsisilerinermi oqartarnertut imaappoq oqartussaasoq inatsisikkut tunngavissaqassasoq. Tamanna inatsisikkut tunngavissaqarnissamik piumasaqaammik taaneqartarpoq. Tunngavimmi tassani ulloq unnuarlu paaqqinniffinni najugaqartut pineqartunut aamma ilaatinneqarput.

Oqartussaasup inatsisikkut tunngavigisaa malittarisassani allassimasuni allasimannngitsuniluunniit aalajangersarneqarsimasinnaavoq.

Malittarisassat allassimasut assersuutigalugu tassaapput inatsisit Inatsisartunit akuerisaasut imaluunniit nalunaarutit aqutsinermi allaffissornikkut malittarisassat inatsimmik tunngaveqartut. Malittarisassat allasimannngitsut tassaapput inatsiseqartitsinermi tunngaviit nalinginnaasut. Inatsimmik naapertuttuumik tunngavissaqartussaanerup ilaatigut manna nassataraa, tassalu pisortat ingerlatsivianni sulineq inatsimmik imaluunniit inatsiseqartitsinikkut tunngavimmik akuerisaasumik allamik tunngavissaqassasoq. Akuliunneq annertunerujartortillugu inatsisikkut tunngavigissaq qularnaannerujartussaaq.

Pissaanermik atuineq pillugu inatsimmi § 44-mi takuneqarsinnaavoq utoqqaat illuini najugaqartut namminneerlutik aalajangersinnaagaat kikkut pulaartore-rusunnerlugit.

Najugaqarfinni ininut ataatsimoorussanut pulaartut ilaasa isersinnaanerak killilersorneqassasoq kommunimi najugaqarfigisami kommunalbestyrelsip aalajangersinnaavaa. Assersuutigalugu pulaartoq najugaqartunut allanut sulisunulluunniit nakuuserpat nakuusernissamilluunniit qunusaarippat. Najugaqarfimmi erngertumik aalajangiigallartoqarsinnaavoq, massakkorpiaq pisariaqartinneqarpat kommunalbestyrelsimit suliarineqarnissaanik utaqqisinnaanngippat. Aalajangiigallarnerli aalajangiigallarnermiit sapinngisamik erngertumik kommunalbestyrelsimut akuerisassanngortinneqassaaq. Pulaartut aalajangersimasut inip ilaanut najugaqartup kisimi atorsinnaasaanut isersinnaanerak killiliisoqassaaq. Tamanna takuneqarsinnaavoq pissaanermik atuineq pillugu inatsimmi §§ 45-47-mi.

Pissaanermik atuineq pillugu inatsimmi § 45-p oqaaseqaatitaani takuneqarsinnaavoq, pissaanermik atuineq pillugu inatsimmi § 45-p oqaaseqaatitaani takuneqarsinnaavoq pulaartut aalajangersimasut inip ilaanut ataatsimoorussanut killiliiffigineqarnera akornutaassanngilaq najugaqartup kisimi inimit atorsinnaasaanut isersinnaaneranut. Tamanna isumaqarpoq, aaqqiissuteqartoqarta-

riagarpoq najugaqartup ini kisimi atorsinnaasaanut iserniarluni init ataatsimoorussat aqquusaqqaarneqartariaqassappata. Sulisut aaqqiissuteqarnissaq su-liassarivaat.

Tamatuma saniatigut manna nalinginnaasumik ilimagineqarpoq, tassalu pisortat paaqqinniffiutaat aaqquissuussaannermut tunngasunik taaneqartartut tunngavigalugit ataatsimut malittarisassanik aalajangersimasunik aalajangersaasinnaallutillu paaqqinniffik ingerlasinnaaqqullugu pisariaqartunik aalajangiisinnaasut. Innuttaasulli kiffaanngissuseqarnissamut pisinnaatitaaffiisa, matumani Tunngaviusumik Inatsit aamma Inuit Pisinnaatitaaffii pillugit Europami Isumaqatigiissut ilanngullugit eqqarsaatigalugit, aaqquissuussaannermut tunngasut tunngaviginissaannut killilersuutit arlallit nassataraat.

5.3.3. Uanga naliliinera

Paasinnippunga Puilasunnguanit kissaatigineqarmat najugaqartut eqqissillutik unnukkorsiortariaqarnerannut aamma nipiliorneq nal. 21-p kingorna killiliiffiginarneqarmat.

Naliliivunga piumasarineqartoq Puilasunnguit inatsisitigut tunngavilimmik aalajangiisinnaanerat pissutsit aallaavigalugit malittarisassaliuussinerup iluaatinneqarsinnaasoq, aammalu najugaqartup pulaartoqarsinnaaneramik killilersuinngitsoq.

Pisimasumut Puilasunnguit ilaqutaasup pulaarnissaanik killiliisimanermit atattillugu, paasivara Puilasunnguit kommunalbestyrelsimit akuersissummik pisimanngitsut. Puilasunnguani ilaquttanik pulaartunik killilersuineq sioqqullugu imaluunniit killilersuinerup atuutsinneqalernerata kingornatigut.

Paasissutissat pigisakka tunngavigalugit naliliisinnaanngilanga ilaquttap pissusilersorsimanera pissaanermik atuneq pillugu inatsimmi § 45, imm. 1-mi, nr. 1-3-mut ilaatinneqarnerasoq.

Nalunaarusiaagallartoq una tunngavigalugu kommunimit oqaatigineqarpoq Puilasunnguaniit siunissami eqqumaffigineqalissasoq, akuersissuteqarfigineqaqqaartussat piniaqqaarneqartalissasut inini ataatsimoorfiusartuni pulaartunik killilersuinerup atuutsinneqalernerani.

Assuarnartutut isumaqarfigivara, Puilasunnguaniit ilaqutaasup ininut ataatsimoorussanut killiliiffigineqarsimanagera, najukkami kommunalbestyrelsimit pulaartoqarsinnaaneranut killilersuineq sioqqullugu imaluunniit killilersuinerullu aallartinneraniit akuersissummik piniaqqaartoqarsimannginnera.

Kommunimit oqaaseqaatit tusaatissatut tiguakka allatullu iliuuseqaqqissanngilanga.

6. Puilasunnguit nammineq biilii atorlugit ingerlatsinissamik periarfissaqannginneq

6.1. Puilasunnguaniit paasissutissat

Misissuineq sioqqullugu Puilasunnguaniit allakkiamik tigusaqarpunga, tassani ilaatigut allaaserineqarpoq Puilasunnguani unammillernartuusooq tassaasoq Puilasunnguanut biilip atugassiap atorneqarsinnaannginnera.

Misissuinermi pisortaqatigiinnit oqaatigineqarpoq maannakkut pedeli biilnik ingerlatsisinnaanermut angisuumik allagartaqanngitsoq. Biili atortorneqartarsimagaluarpoq innuttaasunut nerisassanik pajuttornermi. Tamatuma saniatigut annertuunik niuerniartoqartillugu, aamma najugaqartut niuerniarneranni najugaqartullu biilerunneranni. Puilasunnguanit kommunip biilia atartorneqartarpoq nerisassanik agguaassinermi. Aamma angerlarsimaffimmi ikiortimut unamminartuuvoq pisuinnarluni innuttaasunut orniguttarnera. Pisortaqatigiinnit oqaatigineqarpoq utaqqimaarneqartoq Paamiuni politiit neqerooruteqarnissaat pedelip biilnik ingerlatsisinnaanermut angisuumik allagartartaarnisaminut misilitsinnissaanut.

Pisortaqatigiit kommunimi fagchefimut tamanna qaqinnikuugaluarpaat kinguneqartinneqanngitsumik.

6.2. Uanga naliliinera

Naammaginangitsutut isumaqarfigaara najugaqartut pisiniarsinnaannginnerat, angalaarsinnaannginnerat imaluunniit Puilasunnguit avataannut sammisassanukarsinnaannginnerat.

Nalunaarusiaagallartoq una tunngavigalugu kommunimit oqaatigineqarpoq, napparsimmavik isumaqatigiissusiorfigineqarsimasoq Puilasunnguani pedel-itut su-liassat portørinit isumagineqartassasut. Portørnit biilersinnaanermut angisuumik allagartaqarput tamanna piumasaqaataavoq utoqqaat illuata biilii-nik ingerlatsis-innaanissamut. Portørnit innuttaasunut namminneq angerlarsimaffimmini najugaqartunut nerisassanik pajuttortarput, aamma peqataaffigisarpaat innuttaasut angalaarunneqartarneri, pisiniartinneqarlutik il.il.

Kommunip oqaaseqaataa tusaatissatut tiguara allatullu iliuuseqaqqissanngilanga.

7. Tikilluaqqusinermi quppersagaq

7.1. Puilasunnguanit paasissutissat

Puilasunnguaniit allakkatigut atortussanik tigusininnut atatillugu tikilluaqqusinermi atuagaaqqamik tigusaqarpunga. Pisortaqatigiinnit oqaatigineqarpoq qarasaasiatigut ajutoornerup kingornatigut systemimut iserniarneq ajornarsimasoq.

Pisortaqatigiinnit oqaatigineqarpoq tikilluaqqusinermi atuagaaqqami takuneqarsinnaasut ilaat ullumikkut malinneqanngitsut. Assersuutitut oqaatigineqarpoq najugaqartut ineeraanni naneruuteqaqqusinningineq. Pisortaqatigiinnit oqaatigineqarpoq najugaqartut ineeqqaminni naneruummik ikumatitsisinnaasut. Najugaqartut ataasiakkaat ineeqqaminni naneruummik ikumatitsisarput, sulisuniillu nakkutigineqartartut.

Assersuut alla tikilluaqqusinermi atuagaaqqami takuneqarsinnaasooq, ilaatigut pulaartut nalunaaqutaq 22 anereersimassasut. Pisortaqatigiit oqaatigivaat tamanna malinneqanngitsoq, aamma najugaqartut pulaartoqarnissaminnut periarfissaqartut, angerlarsimaffigigamikku.

Pisortaqatigiit pilersaaruteqarput tikilluaqqusinermi atuagaaraliaq pisoqaq nutarsarneqassasoq Puilasunnguillu isaariaata eqqaani nivinngaavimmut nivinngarneqarluni.

7.2. Uanga naliliinera

Uanga naliliivunga tulluartsuussasoq nutartikkamik atuagaaraliamik peqarnissaq, najugaqartunut ilaqutaasunullu tigorianaarmik, aamma najugaqalersunut ilaqutaasunullu nutaanut. Taamaalilluni Puilasunnguit qulakkiissavaat najugaqartut aamma ilaqutaasut illup iluani malittarisassat suut atuunnersut ilisimasallugit.

Nalunaarusiaagallartoq una tunngavigalugu kommunimit oqaatigineqarpoq Suliffeqarnermut Isumaginninnermullu Ingerlatsivimmit tikilluaqqusinermi quppersagaaraq nutarterlugu suliarineqartoq. Aamma kommunimit oqaatigineqarpoq suliaq ingerlasoq, tikilluaqqusinermilu quppersagaaraq 2024-p aallartinnerani priiissasoq.

Akuersaarnartutut isumaqarfigivara Puilasunnguit tikilluaqqusinermi atuagaaraliaq nutarterniarmassuk, taamaallaallu inatsisitigut tunngavissalinnik malittarisassani takuneqarsinnaassasut ulluinnarni malinneqarlutillu atorneqartussanik.

Innersuussutigivara Puilasunnguit siunissami qulakkiissagaat najugaqartut ilaqutaasullu paasissutissanik aamma illup iluani malittarisassanik tikilluaqqusinermi atuagaaraliami atuarsinnaanissaat, aamma najugaqalersut nutaat ilaqutaasullu iserterluni nuunnermut atatillugu tigusinnaasassaannik.

Kommunip oqaaseqaataa tusaatissatut tiguara allatullu iliuuseqaqqissanngilanga.

8. Sulisut

8.1. Puilasunnguanit paasissutissat

Misissuiartornissaq sioqqullugu Puilasunnguanit allakkiamik tigusaqarpunga, ilaatigut allaaserineqarpoq ukiup kingulliup ingerlanerani pingaarnertut unammillernartut.

Pisortamit oqaatigineqarpoq pingaarnarpaatut sulisoqarniarneq unammillernartutut oqaatigineqarsinnaasoq. Sulisut 20-22-t paaqqinnittut akornanni sulisut affaasa missaat aalaakkaasumik sulisuupput, sinnerilu affaasa missaat sulinngitsoorajuttuullutik. Napparsimasoqartarnera, akuerisamik sulinnginnerit aamma akuerisaanngitsumik sulinnginnerit pissutigalugit akulikitsumik paarlattaasartut paarlakaatsinneqartarneri pisariartarluni. Paarlatsinik akulikitsumik atuisarnerup kukkuluttornissaq aamma paaqqinninnerup pitsaassusianut kalluaanissaa aarlernartuulluni.

Pisortaqatigiinnit oqaatigineqarpoq unamminartut ilagigaat puiguttortuullutik najugaqartut. Sulisut puiguttortuuneq pillugu ilisimasaat killeqarpoq, kisianni kommunip puiguttortunut ataqatigiissaarisua atorineqarpoq aamma apeqqutissaqaraangamik puiguttortunut ataqatigiissaarisoq saaffigineqartarpoq. Ulluinnarni pisortaqatigiit sulisunik ilitersuisuusarput.

Pisortaqatigiinnit aamma oqaatigineqarpoq ulluni aningaasarsiffinni unnuarsiorussaaleqineq matussusiinissaq ajornartorsiutaasartoq. Sulinngitsoortoqartilugu unnukkorsiortoq ingerlaannartariaqartarpoq paarlatsissamik pissarsisoqarnissaata tungaanut. Aammalu sulisut amigaataasartut sulisunut aalaakkaasunut kalluaasarlutik. Pisortaqatigiinnit sulinngitsoortoqartarnera annikkillaaffiginiarneqartarpoq sulisunik oqaloqatiginninnikkut imigassamilluunniit atuiupilunnermut katsorsagaanissamik neqerooruteqartoqartarneratigut.

Misissuinerup ingerlanerani pisortaqatigiinnit oqaatigineqarpoq malugineqarsinnaasoq sulisut najugaqartunut sullissinissamik ilinniartittariaqarneri, tassunga ilanngullugu najugaqartup pissusilersornermigut allannguuteqarnerani imaluunniit pitsaajunnaarnerani eqqumaffiginninnissaq qisuariaateqarnissarlu pillugit.

Tassunga atatillugu pisortaqatigiinnit oqaatigineqarpoq aasartinnagu najugaqartut ataasiakkaarlugit ilitersuusiornissaq pilersaarutaasoq sulisunut atugassanik. Taamaalilluni ilaatigut tamanna paarlaasoqartillugu oqilisaa-taassalluni. Taamaalillugu sulisut ilisimassammassuk najugaqartut ataasiakkaarlutik qanoq pisariaqartitsinersut, sulisut eqqaamasassaat, sulisunit suna eqqumaffigineqassanersoq, aamma najugaqartoq sulisunit qanoq sullinneqassanersoq qulakkeerinniffigineqassalluni. Pilersaarutaavoq ilitersuutit pappialanngorlugit immikkoortortaqaqfinnut ilineqarnissaat, sulisut tamakkerlutik qarasaasianik atuisuuneq ajormata.

Misissuiartortut sulisunit oqaloqateqarneranni sulisunit oqaatigineqarpoq ukiup kingulliup ingerlanerani sulisoqarniarneq ajorseriaateqarsimasoq. Tamatuma kingunerisaanik sulineq ilungersunarnerulersimavoq ilinniarsimasunik amigaateqartoqarmat. Ilaannikkullu tamanna atassuteqaqatigiinnermut kalluaasarpog, sulisut naammattunik pisariaqartunik paasissutissinneqarneq ajormata najugaqalersut nutaat pillugit.

Sulisunit aamma oqaatigineqarpoq pitsaassagaluqisoq sulisut pikkorissarnisamik neqeroorfigineqartarpata, aamma pisortaqatigiillu isumaqatigiisutaasimagaluarpoq ullunik immikkut sammisaqarfinnik ingerlatsisoqartassasoq. Kisiannili sulit taamatut pisoqanngilaq.

8.2. Uanga naliliinera

Pisortaqatigiit paasissutissiinerat sulisussaaleqisarneq, tassunga ilanngullugu ilinniarsimasunik sulisussanik aamma sulinngitsoortarnerit pillugit ajornartorsiutit tamatumalu nassataanik kinguneri isumakulunnartutut isumaqarfigivara.

Ajunngitsutut isumaqarfigivara pisortaqatigiinnit eqqumaffigineqarnera aamma unamminartut aaqqiivigineqarnissaanni suliniutit ingerlaqqissammata.

Innersuussutigissavara pisortaqatigiinnit suliniutit ingerlasut ingerlatiinnarneqassasut, tassunga ilaatillugit sulisut oqaloqatigineqartarneri aamma atuipluttuunermut katsorsagaasinnaanermik neqeroorut pillugu.

Aamma pisortaqatigiinnut innersuussutigivara ingerlatsivilluunniit peqatigalugu isumaliutigineqassasoq, qanoq ilillutik Puilasunnguaniit ajornartorsiut sulisut sulinngitsoortarnerannut aamma ilinniarsimasunik sulisussaaleqineq iliuseqarfigis-innaaneraat. Innersuussutigivara pisorta-qatigiit ukkatarissagaat sulisut neqeroorfigineqarnissaat pikkorissarnernik imaluunniit allatut suliamut tunngasumik ineriartortinneqarnissaat pillugu.

9. Sulisut killiligaanngitsumik oqaaseqarsinnaanerit

9.1. Puilasunnguaniit paasissutissiineq

Misissuinerup nalaani misissuiartortut najoqqutassanik tunineqarput, taakkua Puilasunnguit kommunimiit pisimavaat pisortani atorfillit killiligaanngitsumik oqaaseqarsinnaanerit pillugu.

Immikkoortumi ataatsimi pineqarpoq pisortani atorfillit nalunaartussaataitaanerit imaluunniit nalunaarutiginnittussaataitaanerit (whistleblowing), unioqqutitsisumik ingerlatsinermik misigisaqaraanni imaluunniit pisortani ingerlatsinermi unneqqaserluttumik misigisaqaraanni. Tassani innersuussutigineqarpoq sulisunit atorneqarsinnaasoq "whistleblower portal" kommunip intranetsiatigut.

Tassunga atatillugu ilaatigut ersersinneqarpoq:

"Aamma pisinnaatitaaffeqarputit Inatsisartut Ombudsmandiannut toqqaannartumik saaffiginninnissannut ersarissumik unioqqutitsisoqartillugu."

9.2. Ombudsmandimut naammagittaalliuuteqarneq

Pisortat oqartussaataitaat pillugit naammagittaalliuutit ombudsmandip pisinnaatitaaffigisai kimilluunniit naammagittaalliuutigineqarsinnaapput. Tamanna ersersinneqarpoq ombudsmandeqarneq pillugu inatsimmi § 12, imm. 1, oqaaseqaatigiit siulliit.

Tassunga atatillugu ombudsmandeqarneq pillugu inatsimmi § 13-imi ersersinneqarpoq:

“Pissutsit ingerlatsinermi oqartussaasumit allamut naammagittaalliuutigineqarsinnaasut pilugit naammagittaalliuutit aqutsinermi allaffissornikkut oqartussaasumit qullerpaamit aalajangiiffigineqarsimatinnagit suliassanngortinneqarsinnaanngillat.”

Naammagittaalliuut misissuinerмик aallartitsinissamut pissutigissallugu naammannersoq Ombudsmandip aalajangissavaa. Tamanna ersersinneqarpoq ombudsmandeqarneq pillugu inatsimmi § 14-imi.

9.3. Uanga naliliinera

Taamaalilluni ombudsmandeqarneq pillugu inatsimmi ersarissumik pi-umasaqaatitaqanngilaq ersarissumik unioqqutitsinerit pineqarnersut uannut naammagittaalliuuteqarniaraanni. Kinaaluunniit pissutsimut tunngasumik uannut naammagittaalliuuteqarnissaminut periarfissaqarpoq, uangalu naliliiumaarpunga naammagittaalliuut misissuinerмик aallartitsinissamut pissutigissallugu naammannersoq.

Nalunaarusiaagallartuq una tunngavigalugu kommunimit oqaatigineqarpoq, pi-sortani atorfillit killigaanngitsumik oqaaseqarsinnaatitaanerit pillugu malit-tarisassani takuneqarsinnaasumi ombudsmandimut saaffiginnissinnaanermik periarfissaq pillugu kukkuneq isumaqatigineqartuq. Kommunimittaaq oqaatigineqarpoq tamanna piaartumik iluarsiiiffigineqassasoq.

Kommunimit oqaaseqaatigineqartut tusaatissatut tiguakka allatullu iliuuseqaqqissanngilanga.

10. Pujortarneq aamma tupap pujuanik najuussuineq

10.1. Puilasunnguaniit paasissutissiineq aamma ilaqutaasut oqaloqatigineqarneri

Misissuiartornissaq sioqqullugu Puilasunnguaniit allakkiamik tigusaqarpunga, tassani ilaatigut allaaserineqarput ukiuni kingullerni Puilasunnguani unamminartut annersaat pillugu. Pisortaqatigiinnit allaaserineqarpoq sulisoqarnermi unamminartut tassami sulisut nutaat atorfinikkaluaannarlutik suliunnaartarmata tupap tikka pissutigalugu. Najugaqartut arlallit ineeqqaminni pujortartarput, matutillu

ammattikkajuttarlugit taamaalilluni tupasunnitsorujussuusarluni. Ilaqutaasullu ilaat pulaartut ingerlaannangajak ingerlaqqittarput putsumik iluaalliuuteqarlutik.

Misissuinerup nalaani pisortaqatigiinnit oqaatigineqarpoq najugaqartut ineeqqaminni pujortarsinnaasut, kisianni inini ataatsimoortarfiniunngitsoq. Kingullermik najugaqartut ataatsimiitinneqarmata sammisaq qaqqinneqarpoq, tassani eqqartorneqarluni ajunnginnerussagaluartoq sapinngisamik najugaqartut silataani pujortarsinnaappata. Kisiannili najugaqartut tassa suli anillallutik pujortariarneq ajorput. Assersuutigalugu najugaqartoq ataaseq ullut tamaasa cigaretsit 40-t pujortartarpai. Tamanna pissutaalluni "sianeq nusuttagaq" ator-sinnaajunnaarnikuuvoq aamma najugaqartumut kivitsissut ajoquteqalernikuuvoq iluamik atorsinnaanani.

Pisortaqatigiinnit oqaatigineqarpoq ineeqqat silaannarissarfeqartut aamma silaannarissarneqartartut. Tassungalu atatillugu annertuumik silaannarissaateqarfeqarluni immikkoortortaqarfinnilu silaannarmut saligutit ikkusorneqarnikuullutik. Ineeqqat ikuallattuulernissamut kalerrisaaruteqarput.

Angalaartinneqarnermi malunnarpoq ineeqqaniit torsuusanilu tupamit pujorsunninnera.

10.2. Pujortarneq pillugu inatsit

Pujortarnermik inerteqquteqarneq pillugu Inatsisartut inatsisaanni nr, 15, 26. maj 2010-meersumi § 2, imm. 1, nr. 4-mi (matuma kingorna pujortartarneq pillugu inatsit) inatsit makkunani atuuppoq ilinniartfinni, meeqqanik paaqqinniffinni, matumani meeqqanik angerlarsimaffinni ulluunerani paarsisartut ilanngullugit eqqarsaatigalugit, kiisalu ulloq unnuarlu paaqqinniffinni, paaqqutarinniffittut angerlarsimaffinni, ilinniartut ineqarfiini sullissivinnilu taakkunungalu assersuunneqarsinnaasuni.

Pujortarnermik inatsimmi ajornartinneqanngilaq inuit inersimasut namminneq ineeqqaminni pujortarsinnaatitaanerat. Tamanna ersersinneqarpoq pujortartarneq pillugu inatsimmi § 5, imm. 1-imi.

Tupap pujuanik najuussuisarneq pillugu pujortarneq pillugu inatsimmi § 5, imm. 2 imatut ersersinneqarpoq:

”§ 5. [...]

Imm. 2. Paaqqinniffik paaqqinniffimmi sulisut najugaqartullu allat pujortanngikkaluarlutik tupap pujuanik najuussuinissaannut illersorniarlugit sunniuteqarluartunik suliniuteqassaaq. Paqqinniffiup najugaqartut peqqusinnaavai sulisut ineeqqami inissiamiluunniit namminerisatut angerlarsimaffittut atuuttumi isersimatillugit pujortartaqqunagit.”

Aalajangersakkap oqaaseqaatitaani ilaatigut ersersinneqarpoq:

”Sullissivinni inini pujortarsinnaatitaaffiusuni sulisut najugaqartullu allat pujumik najuussuinnginnissaat sullissiviup pisortaasa sukumiisumik qulakkiissavaat.

Sukumiisunik qulakkeerinnermut tunngatillugu pisuni ataasiakkaani naliliineq apeqqutaavoq. Ineeraq namminerisamilluunniit inigisaq pujortarfiusoq sullissiviup iluani init allat eqqarsaatigalugit soorunami matuneqarsinnaasuusaaq. Tamatuma saniatigut ineeqqat ataasiakkaat pujortareernerup kingornatigut silaannarissarneqartassasut suliffeqarfiup peqqusissutigisinnaavaa.

Sulisut najugaqartullu sinnerisa illersorneqarnissaat qulakkeerniarlugu annertunerusmik suliniuteqartoqarnissaa pisariaqartinneqarpat inini ataasiakkaani pisariaqarneratut annertutigisumik silaannarissarfilersuisoqarsinnaavoq.

Pujortartut pujuannik najuussuineq pinaveersaartinniarlugu sukumiisumik qulakkeerisoqarnissaanik aalajangiinnermi sullissiviup pisortaasa sulisut, isumannaallisaanermilu suliniaqatigiinnik pilersitsisoqarsimappat, taakku ilaatissavaat.”

10.3. Uanga naliliinera

Paasisinnaavara najugaqartut ineeqqaminni pujortartarnerisigut tipimik iluaalliortitsisoqalersinnaanera. Pujortarneq pillugu inatsisip siunertarivaa inuit piumassuserinngisaminnik tupap pujuanik najuussuisarnerata pinaveersaartinneqarnissaa.

Misissuiartortut namminneerlutik qimerluugaat aamma pisortaqatigiit oqaatigisaat naapertorlugit naliliivunga, tupap pujuanik najuussuinnermik

pinaveersaartitsineq naammattumik sunniuteqanngitsoq. Pujortartarnej sapinngisamik allanut ajoqutaassanngilaq.

Allappara pisortaqatigiit oqaatigisaat, najugaqartut namminneq iniminni pujortartarnerat tamannalu pigajuttartooq init ataatsimoorfiusartunut tungaanut matut ammatiinnarlugit. Aamma allappara Puilasunnguani silaannarissarfimmik angisuumik peqartooq immikkoortortanilu silaannarmut saligutit ikkussorneqarsimasut. Kisiannili sulisut tupap pujuanik najuussuisarnerat, najugaqartunut allanut, pu-laartartunullu pinaveersimatinniarlugu tamanna naammappasinngilaq.

Nalunaarusiaagallartooq una tunngavigalugu kommunimit oqaatigineqarpoq, Puilasunnguanit pilersaarutigineqartooq ineeqqani pujortarfiusuni silaannarmut saligutit ilaneqassasut. Aamma kommunimit oqaatigineqarpoq najugaqartut kissaatigigunikku angerlarsimaffimmini pujortarnissartik, qinnuigineqassasut matutik matusaqqullugit inertillu silaannarissartaqqullugu. Taamaaliortoqassaaq najugaqartut aallat aamma sulisut putsumik najuussuinnginnissaanit illersorniarlugit.

Kommunimit oqaaseqaatit tusaatissatut tiguakka allatullu iliuuseqaqqissanngilanga.

Inassutigivara pisortaqatigiit pujortarnej aamma putsumik najuussuisarnej pillugu najugaqartut ataatsimiitinneqartarneranni qaqikulaarneqartassasooq, tassunga ilanngullugu silamut anillalluni pujortartarnerup iluaqutitai.

11. Eqqiluisaarnej aamma eqqiaaneq

11.1. Puilasunnguanit paasissutissiineq, najugaqartut, ilaqutaasut aamma sulisut oqaloqatigineqarneri

Pisortaqatigiinnit oqaatigineqarpoq siornatigut sulisut piffissaq eqqoqqissaarlugu unillatsiarniartarnikuusut. Kisianni pisortaqatigiinnit atuutilersinneqarsimavoq sulisut paaqqinnittut aatsaat unillatsiartassasut najugaqartut itersarnejareerpata, nakorsaaitoreerpata aamma asattorneqareerpata. Aamma sulisut paaqqinnittut ullup ingerlanerani unillatsiarnej sioqqullugu imaluunniit unillatsiarnerup kingornatigut najugaqartut ikiorneqarnissaat eqqumaffigissagaat.

Misissuinerup nalaani sulisut oqaloqatigineqarnerini sulisut ilaata oqaatigivaa eqqiaaneq pitsaasuunngitsoq. Taamaattumik sulisut paaqqinnittut najugaqartut inaannik eqqiaasarnerup saniatigut eqqiaaqqittartut. Sulisumit aamma oqaatigineqarpoq malunnartoq najugaqartut ilaat isimi aamma eqimi eqqaasigut ikeqalersartut iluamik eqqiaasoqarsimannngitsillugu.

Sulisup allap oqaatigivaa naak sulisussaaleqisoqaraluartoq sulisut suliassatik tamaasa angumerisaraat. Sulisup aamma oqaatigivaa najugaqartut eqqiluisaarnissaasa angumerinissaat pingaartinneqartoq.

Misissuiartortut najugaqartunik oaloqatiginninneranni najugaqartup ataatsip oqaatigivaa sapaatip akunneranut ataasiarlutik uffarnissaminnut sulisumit ikiorneqartarlutik. Najugaqartup oqaatigivaa taamaammat nammineq uffartarluni isumaqarami sapaatip akunneranut ataasiaannarluni uffartarnek annikippallaartoq.

Najugaqartup allap oqaatigivaa uffarnissaminut ikiortariaalluni. Marlunngornerit tamaasa sapaatip akunneranut ataasiarluni uffartarpoq, tassani aamma oqorutit qalii taarserneqartarput. Najugaqartup oqaatigivaa sulisunut sianertariaqartarluni taamaaliunngikkuni uffanngitsuussagami. Najugaqartup aamma oqaatigivaa misiginikuullugu marlunngornerit marluk ataannartumik uffanngitsoornikuulluni aamma oqorutit qalii taarsineqaratik, naak tamanna nammineq sulisunut ilisimatitsissutigisimagaluarlugu.

Misissuiartortut ilaquataasunik oqaloqateqarneranni ilaquataasup ataatsip oqaatigivaa najugaqartut imminnut eqqiluisaarunnissaat pillugu sulisunit nammineertinneqartartut. Taamaattumik najugaqartut ilaannikkut kiinnamikkut tilleqartartut. Ilaqutaasup taassuma oqaatigivaa eqqiaasaneq pillugu naammagittaalliuuteqarsimalluni, aammalu nammineerluni ataatami inaa ipertummat eqqiaanikuulluni.

11.2. Uanga naliliinera

Naliliinera unaavoq, eqqiaaneq aamma eqqiluisaartuarnissaq najugaqartup peqqissusaanut inuunerissaarnissaanullu paaqqinnilluaqataanerup ilagigaa. Taamaalilluni aamma ilapertuutaalluni najugaqartup ataqqinassuseqartuarnissaanut.

Ajunngitsutut isumaqarfigivara pisortaqatigiit paaqqinnillutik suliaqartunut tamanna pillugu suliniuteqarnerat, aamma najugaqartut pisariaqartitaannut eqqummaariffiginninnerunissaannut atatillugu.

Nalunaarusiaagallartoq una tunngavigalugu kommunimit oqaatigineqarpoq, paqinninneq eqqiluisaernerlu pillugit malittarisassat suliarineqarsimasut. Aamma kommunimit oqaatigineqarpoq eqqiluutsunut ipertuunullu errortuisarfimmi allagartaliisoqarsimasoq, kiisalu aamma ilitsersuutit, nalinginnaasumik malittarisassat utoqqaat illuanni errortuisarsarfimmi eqqiaasarneq qanoq ingerlanneqassanersoq.

Kommunimit oqaaseqaatit tusaatissatut tiguakka allatullu iliuuseqaqqissanngilanga.

Innersuussutigivara Puilasunnguit sulissutigalugu ingerlatiinnassagaat eqqummaariffiginerullugulu eqqiaalluartaqartarnissaa, tassunga ilanngullugit najugaqartut inaat aamma najugaqartunut eqqiluisaartitsinermi ikiuuttarnissaat tamatumani piffissaliunneqarsimasunik eqqortitsisarnissaq.

12. Puilasunnguit aamma ilaqutaasut akornanni attaveqatigiittarneq

12.1. Puilasunnguanit paasissutissiineq aamma ilaqutaasunik oqaloqatiginnittarneq

Misissuiartortitat ilaqutaasunik oqaloqatiginninneranni ilaqutaasup ataatsip oqaatigivaa qaammatit pingasut-sisamakkaarlugit sulisut ilaqutaasullu akornanni ataatsimiittoqartartoq. Isaarissap eqqaani nivinngaavimmi ataatsimiiffissat saqqummiunneqartarput. Kingullermik ataatsimiittoqartussaagaluartoq takkussimagaluarpog susoqarsimanngilarli.

Ilaqutaasup allap oqaatigivaa sulisut aamma ilaqutaasut akornanni ataatsimiittoqartartoq, kisiannili eqqartorneqartut malitseqartinneqarneq ajortut. Tassunga atatillugu ilaqutaasup oqaatigivaa kingullermik ataatsimiiffissaq ingerlanneqarsimanngitsoq, unititsisoqarneranik kinguartitsisoqarneranilluunniit nalunaartoqarani.

Misissuinerup nalaani pisortaqatigiinnit uppersarneqarpoq ataatsimiinnissaq kingulleq napparsimasoqarnera aamma pisortaqatigiinni pikkorissartoqarnera pissutigalugit pinngitsoorsimasoq. Tassanilu aamma Puilasunnguit qarasaasiaat oqarasuaataallu ajutooqqasimallutik.

12.2. Uanga naliliinera

Naliliinera unaavoq, Puilasunnguit aamma ilaqutaasut akornanni attaveqatigiilluarneq ilaatigut Puilasunnguanut eqqissisimanermik aamma tatiginninnermik pilersitsissasoq, taakkuummata ilaqutaasut ilaqutaannik isumassuisut aamma paaqqinnittuusut.

Nalunaarusiaagallartoq una tunngavigalugu kommunimit oqaatigineqarpoq, Puilasunnguit ilaqutaasullu akornanni atassuteqarfigiinneq nukittorsarniarlugu unnussioortitsisoqartartoq. Ukiumut pilersaarummi ataatsimiinnissanik ulluliinerit piffissaagallartillugu nalunaarutigineqartarput. Sulisunit ilaqutaasut oqarasuaatikkut eqqaasinneqartarput ataatsimiiffissat ulluisa qanillinerini, aamma ataatsimiigiaqqussut allagarsiivimmuut nivinngarneqartarpoq.

Kommunimi oqaaseqaatit tusaatissatut tigukka allatullu iliuseqaqqissanngilanga.

13. Nerisassat aamma najugaqartut nerisassaqaqartannginneri

13.1. Puilasunnguanit paasissutissiineq aamma ilaqutaasunik oqaloqateqarneq

Misissuiartortut ilaqutaasunik oqaloqateqarneranni ilaqutaaup ataatsip oqaatigivaa najugaqartunut nerisassat, kaagit kaffillu annikitsuararsuusartut. Ilaqutaasup aamma oqaatigivaa nerisaat mattuallaartartut utoqqarnut naleqqusagaanatik, aamma naatitaqarneq ajortoq. Misiginikuuaa angunni sianertoq oqarfigalunilu kaannerarluni. Taamaammat nerisasaanik pajuttariaqarsimallugu. Tassunga atatillugu ilaqutaasup oqaatigivaa najugaqartunut nerisassat amigartillugit sulisut aalliussisinnaanngitsut.

Misissuinerup nalaani pisortaqatigiinnit oqaatigineqarpoq siusinnerusukkut nerliunneqartartut annikitsuarsuusarsimasut. Kisianni maannakkut pisortaqatigiiulersut tamanna allanngortissimavaat. Pisortaqatigiinnit oqaatigineqarpoq tamanna najugaqartunit maluginiarneqarsimasoq allanngorneralu nuannaarutigigaat. Najugaqartut ataasiakkaat nerisassaminnik narrusinnaasarput. Tamama kingornatigut sapinngisamik nerisat allanngorartinneqalerput. Qaammammut ataasiarlutik najugaqartut sulisullu ullaakkorsioqatigiittarput.

Pisortaqatigiinnit aamma oqaatigineqarpoq najugaqartut paasitinneqarsimasut immikkoortorta qarfirmiittunik nerisassanik nillataartitsivimmiit aamma skaavinniit tiguisinnaasut. Pisortaqatigiit allat tamatuminnga akuersisarsimangillat. Unnuarsiortut pisussaaffigivaat igaffimmiit nerisassanik inniminniissallutik. Pisortaqatigiinniit oqaatigineqarpoq sulisut igaffimmut matuersaateqanngitsut. Igaffimmiut soraareeraangata sulisut igaffimmut isersinnaanngillat, kisianni najugaqartut immikkoortorta qarfirmiittunik skaavinni nillataartitsivinnilu nerisassanik tiguisinnaapput.

13.2. Uanga naliliinera

Allappara pisortaqatigiit sapinngasartik tamaat atorlugu allannguiniartartut najugaqartut nerisassat pillugit naammagittaalliorsimagaangata. Tamanna ajunngitsutut isumaqarfigivara.

Naliliinera unaavoq naapertuutinnngitsoq igaffimmiut angerlareerneranni sulisut igaffimmut isersinnaannginnerat. Taamaalillutik sulisut isumagisinnaanngilaat najugaqartut nerisassaqaarnissaat unnuarsiortunit nerisassanik inniminniinissaq isumagineqarsimangippat, tassunga ilanngullugu immikkoortorta qarfinni najugaqartut naammattumik nerisassaqaarnissaat pillugu.

Nalunaarusiaagallartuq una tunngavigalugu kommuni oqaaseqaateqarpoq, tassa najugaqartut eqqaasinneqartartut paaqqinniffimmi ulloq unnuarlu nerisassaqaarnerannik. Tassunga atatillugu kommunimit oqaatigineqarpoq najugaqartut tamarmik iniminni nillataartitsiveqartut. Aamma kommunimit oqaatigineqarpoq najugaqartunut nerisassanik tioriaannarnik peqartuaannartuq. Kommumittaaq

oqaatigineqarpoq sulisut ataatsimiinneranni eqqartorneqarsimasoq sulingitsoortoqartillugu imaluunniit naatsorsuutiginnngisanik pisoqartillugu nerisasnik inniminniisoqarnissaa unnuarsiortup qulakkiissagaa.

Kommunip oqaaseqaataa tusaatissatut tiguara allatullu iliuuseqaqqissanngilanga.

14. Sammisassat qanilaarnerlu

14.1. Puilasunnguanit paasissutissiineq, najugaqartut aamma ilaqutaasut oqatigineqartarneri

Pisortaqatigiinnit oqaatigineqarpoq najugaqartut suliffeqarfinnut assigiinngitsunut pulaartartut aamma katersugaasivimmiit pulaartoqarsimasut. Najugaqartut assassukkanik assigiinngitsunik sanaluttarput, ilaatigullu juullimi påskemilu tuniniarneqartarlutik. Tamatuma saniatigut utoqqaat peqatigiiffiat sapaatip akunneranut marloriarluni eqaarsaaqatigineqartarpoq, najugaqartullu arlallit peqataaffigisarpaat.

Pisortaqatigiinnit aamma oqaatigineqarpoq suliniutigineqartoq najugaqartut sammisassanut namminneerlutik takkunneq ajortut peqataanerlu ajortut ukkatarineqartarneri. Sammisassat aaqqissorneri najugaqartut peqataaffigisarpaat. Najugaqartut qaammammut ataasiarlutik ataatsimeqatigineqartarput, tassani eqqartorneqartarluni najugaqartut sorusunnersut.

Misissuiartortut najugaqartunik oqaloqatiginninneranni najugaqartoq ataaseq oqaluttuarpoq Puilasunnguani sammisassaqaartitsinerit peqataaffigisarlugit nuannaralugillu. Najugaqartup aamma oqaatigivaa kissaatigigaluarlugu sulisut iniminut iserlutik oqaloqatigisassagaanni. Akerlianik najugaqartup misigisarpaa sulisut utaqqiinnartarneri najugaqartup sulisunik aggersaalluni sianernissaanut.

Najugaqartup allap oqaatigivaa sammisassaqaartitsinerit neqeroorutigineqartut nammineq peqataaffigisarnagit isigiarsutturujussuugami. Kisimiittorujussuusarpoq immaqaluunniit najugaqartut allat ilagisarlugit, najugaqartunit allanit aalsarinnerusut.

Misissuiartortut ilaqutaasunik oqaloqateqarneranni ilaqutaasoq ataaseq oqaluttuarpoq misigisimallugu ataatani matugaluttuinnartoq. Aamma oqaatigivaa ataatani sammisassaqartitsinernut peqataarusunneq ajortoq, aamma sulisunit sammisassanut peqataanissaminut kajumissaarneqarneq ajortoq.

Ilaqutaasoq alla oqaluttuarpoq nammineq misigisarlugu uini puiguttortunngorinikoq kiserliortartoq. Oqaatigivaa ullut tamaasa uini pulaartarlugu, pulaaraangamilu isersimaartarfimmi issiavimmini kaassuartakkami kisimiilluni issiasartoq.

14.2. Uanga naliliinera

Naliliinera unaavoq inuttut ataatsimoortarneq aamma assigiinngitsunik sammisaqartarneq najugaqartut qanoq inneranut isumalerujussuusoq aamma inu-
nermi qiimanermut ilapittuutaasartoq.

Ajunngitsutut isumaqarfigivara Puilasunnguanit najugaqartunik sammisassanut pilersaarusionermermi peqataatinneqartarnerat ukkatarineqarmat, tassunga ilanngullugit najugaqartut sammisassanut takkunneq ajortut peqataanerlu ajortut aamma ilanngunneqartarnerisigut.

Akuersaarnartutut isumaqarfigivara Puilasunnguanit sammisassanik pilersaarusionermermi najugaqartut akuutinneqarnissaat ukkatarineqarmat, tassunga ilanngullugu najugaqartut namminneerlutik takkullutik sammisassanut peqataaneq ajortut.

Nalunaarusiaagallartoq una tunngavigalugu kommunimit oqaatigineqarpoq, sulisunit eqqumaffigineqartoq najugaqartut kajumissaarneqartarnissaat paaqqinniffimmi sammisassaqartitsinernut peqataanissaannik, aammalu sulisunit najugaqartut ikorfartorneqartartut sammisassanut peqataarusullutik kissaateqarnerisigut. Kommunimit aamma oqaatigineqarpoq najugaqartut piginnaanikil-
linikut ukkatarineruneqartut sammisassanut peqataanissaminut qanoq ikorfartornissaannik. Kommunimiillu aamma oqaatigineqarpoq atortut soorlu arsat maluginiutit, qalipaannermi atortut il.il. pisiarineqarsimasut, sapinngisamik pineqartunut sammisassat siammasissuunissaat qulakkeerniarlugit.

Kommunimit oqaaseqaatit tusaatissatut tiguakka allatullu iliuuseqaaqqissanngilanga.

Eqqaasitsissutigivara Puilasunnguanit najugaqartunut ujartuisarnertik ingerlatinnassagaat, tassunga ilaatillugit najugaqartut namminneerlutik sammisassanik ujartuineq ajortut imaluunniit aalassarlunnertik pissutigalugu ineeqqaminniit ininut ataatsimoorfiusartunut namminneerlutik anillassinnaanngitsunut allatulluunniit sammisassanut.

15. Malitseqartitsiviginnineq

Puilasunnguit qinnuigaakka sulisut, najugaqartut aamma ilaquatasut nalunaarusiaq una pillugu paasitinneqassasut.

Nalunaarusiap matuma assilinera ilisimatitsissutitut Kommuneqarfik Sermeruumi ingerlatsivimmut nassiuppara.

Taamaalillunga suliaq Puilasunnguani misissuineq pillugu naammassineqartutut oqaatigaara.

Nalunaarusiaq una 2023-mut ukiumoortumik nalunaarusiannut ilanngunneqassaaq aamma nittartakkanni www.ombudsmand.gl. tamanut saqqummiunneqassaaq.

Misissuinerup inatsiseqarnikkut tunngavia

Ombudsmandip sulineranut inatsiseqartitsinikkut tunngavissaq Inatsisartut Ombudsmandiat pillugu Inatsisartut inatsisaanni (matuma kingornatigut Ombudsmandi pillugu inatsimmik taaneqartartussami) nr. 7-imi, 1. juni 2017-imeersumi aalajangersarneqarpoq.

Inatsiartut Ombudsmandiat Inatsisartunit qinerneqartarpoq, tak. ombudsmandi pillugu inatsimmi § 1, imm. 1, sulinermini Inatsisartunut attuumassuteqarani, tak. § 6, imm. 1. Namminersorlutik Oqartussat kommunillu ataanni pisortat ingerlatsiviisa ilaat tamarmik Ombudsmandip sulinerani pineqartunut ilaatinneqarput, tak. Ombudsmandi pillugu inatsimmi § 7, imm. 1-imi oqaaseqaatigiit siulliit.

Oqartussaasut kommunillu sulineranni pineqartunut ilaatinneqartut inatsiseqartitsineq atuuttoq unioqqutillugu iliuseqarnersut, suliassaminilluunniit ingerlatsinerminnut atatillugu allatigut kukkussuteqarnersut sumiginnaanersulluunniit ombudsmandip misissugassaraa, tak. ombudsmandi pillugu inatsimmi § 19, imm. 1. Ombudsmandi isornartorsiusinnaavoq, inassuteqaateqarsinnaalluni suliamillu paasinninnini aamma saqqummiussinnaallugu, tak. ombudsmandi pillugu inatsimmi § 20.

Ombudsmandi pillugu inatsimmi § 16-imi oqaaseqatigiitsigut siullertigut aalajangersarneqarpoq paaqqinniffiit suliffeqarfiilluunniit kiisalu atorfeqarfiit allat Ombudsmandip sulinerani pineqartunut ilaatinneqartut suulluunniit ombudsmandip misissorsinnaagai. Taamatut misissuinermut atatillugu – ombudsmandi pillugu inatsimmi §§-ni 19-imi 20-milu aalajangersarneqartut saniatigut – ombudsmandip pissutsit paaqqinniffiup aaqquussaaneranut ingerlanneqarneranullu tunngasut kiisalu pissutsit paaqqinniffimmi atuisut pineqartarnerannut taakkulu pillugit ingerlatanut tunngasut inuppalaartumik misigittartumillu isiginnittaaseq aallaavigalugu naliliiffigisinnaavai, tak. ombudsmandeqarneq pillugu inatsimmi § 16-imi oqaaseqatigiit aappaat.